

ספר
בארות יצחק

ביאורים וחידושים על מסכתות הש"ס
וכן על הרמב"ם והשו"ע וקצת חידושי תורה
מאת הגאון הגדול מרנא ורבנא
רבי יצחק הכהן

בנו של הגאון המקובל ר' יוסף הכהן אברי"ש
[אבן רבי ישמעאל, ומסורת בידם שהם
ממשפחת ר' ישמעאל כהן גדול]
מגאוני תונס הקדמונים (מלפני כ- 250 שנה)

יוצא לאור ע"י מכון
"מצליח דרכי"
שנת ישועתך אלהים תושגבני לפ"ק

פה עיה"ק בני ברק ת"ו

ספר

בארות יצחק

שער הקדים

היתה עלי יד ממרום, ותולכיני אל הצרות בית ה' בדרום, ואראה אור גדול ויהל ה'לה, וכמו קול קורא אלי ואני בחלחלה, ואשא צקן לחשי בגילה וחילה, מה אען ואומר כי דמות מעיין ובאר מאירים כספירים, מעיין גנים באר מים חיים וזהרים, באר חפרוה מלכים ושרים, ראיתי והנה קול ה' על המים המהורים, אמת היה הדבר, וכמו בקע אור השחר ועבר, וראיתי מלך ביופיו, מזמן הכהנים בבית סטיו, הכהן הגדול, מעוז ומגדול, סבא דמשפטים, מפסקיו לא נוטים, החסיד שבכהונה, רב כהנא ורב הונא, מורנו ורבנו, מאיר עינינו, נזר ראשנו הגאון רבנו יצחק הכהן זצ"ל, ר"מ ור"מ בעובי תנאם יע"א אשר זכה וזיכה את ישראל, והרחיב גבולו בתלמודי צוריאל, בישורון נקעם האל, והמה חכמים מחוכמים, יושבי על מדין בהרים הרמים, ובעודו בחיים פרשה תורתו כנפים גדולות, אשר מתורתו דלו וגם דולות, ישיבות ובתי דינין וסנהדרין, קדישין ועירין. והשאייר פירות ופירי פירות, רבות ופרות, והן הנה הבארות, "בארות יצחק" אבינו המפוארות, ותלמידיו הגאונים דשקלי וטרי ממעיינותיו - מעייני הישועה, בגופי הלכות במשא ומתן ויעש יריעה, ולבסוף חיבר את האוהל עם באר לחי רואי, הכי קרא שמה בארות יצחק והן מוצאי, וישב יצחק ויחפור את בארות המים, מים זכים ומזוקקים, והגם כגנות עלי נהרות הנלמדים בנקיקים, ויאמרו מצאנו מים והין מים מי התורה, תורתנו הזכה והטהורה, ויקרא שמה רחובות, והי' הרחיב לו הלכות, והיא רחבה מני ים, נשאו נהרות דכיים, אשר הרימה ונשאה פסקים והלכות, בכל אתר הן נצרכות, והלומדים ענו ואמרו עלי באר ענו לה, לשם ולתפארת ולתהלה.

ויחפור יצחק באר אחרת, ויקרא שמה עשק והיא עסק התורה כמי כנרת, ויחרד יצחק על עמלו, ובא גואלו וגאלו, וללמד בא לעניינו, ולהוציא לאורה הגיונו, זה הספר ספרא טבא למארי דאורייתא, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, להגדיל תורה במתא ומתיבתא, ומעמו כמעם לשד השמן בצנצנתא, ועליה קרינן בחיל: "ויורע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה' ברכו לשעה וברכו לדורות, ברוך יוצר המאורות!!!"

ומזוני ע"ע, ולק"מ דהאי שכו כתף מלבד שכו
עמלו ומזוני ולא יאמר לו כיון שנתן לו שכו עמלו
ומזוני אף שכו כתף בכלל, ועיין בשיטה שהארץ
בוה בשם הרב"ד וע"ש תירוצים אחרים ודו"ק.

רש"י ד"ה עם אמו דליכא טרחא לאפוקי ולעילוי
וכו ובלא עמל ומזון וכו' וא"צ להעלות לו
שכו כתף ואפי' עכ"ל ר"ל דלא מבעיא דעמל ומזון
אינו לו לפי שאמו עושה ואוכלת לה ולבנה אלא
אפילו שכו כתף דליכא טרחא יתירה אינו צריך אפי'
במקום להעלות כתף מלבד עמלו שהוא שכו
הפיטום לפי שנמשך אחר אמו כדכתב רש"י בראש
הדיבור ובלא עמל שכתב רש"י היינו שכו הפיטום
וס"ל לרש"י דרשב"ג פליג את"ק דמתני' שמין עגל
עם אמו כי בנה נתן לו שכו עמלו ומזוני דסתמא
קתני אפילו עם אמו ודברי רש"י ברורים דלא
כהתוס' ואין בהם שום סתירה כמ"ש מהרש"א,
אמנם רש"י דהכא היפך דברי רש"י לקמן [דף ס"ט
ע"ב] במתני' ד"ה שמין וכו' שכתב אין צריך ליתן
שכו עמל ומזון לעגל אלא לאם וכאן כתב ואין צריך
לאם לפי שעושה ואוכלת, והנראה מדברי רש"י
בכאן דלא גריס בגמ' ורשב"ג לא בעי שכו עמלו
ומזוני דלא פריך מירי לפי שעושה ואוכלת לה
ולבנה וליכא לא קשיא ולא תירוצ' ונחה ושקטה
קושית התוס' ד"ה הא איכא ודו"ק.

תוס' ד"ה איכא ביצים מחורות וכו' עיין כמ"ש
מהרש"א ולק"מ דא"ה הו"ל להגמ' למימר
ור"י לטעמיה דס"ל צד א' בריבית מותר אלא ודאי
משמע דהאי תירוצא מהני לכו"ע אפילו למ"ד צד
א' בריבית אסור משא"כ מ"ש רש"י ר"י לטעמיה
דאפילו לא טיבל עמו אלא בציר סגי ורש"י לטעמיה
דנותן לו שכרו מושלם דהך פלוגתא הוזכרה בהך
שמעתא וק"ל.

דף ס"ט ע"א גמ' לאו דא"ל מותר שלישי
בשכרן וכו' הקשה מהר"ל
אמאי איצטרך להכי ע"ש, ולק"מ דכן דרך הגמרא
למימר הכי לאפוקי מהמתרן דמשני או או קאמר
וגם קשה לתירוצו דצ"ל לא ניחא ליה כהכי
ולשוני הכי אלא ודאי דמשמע ליה לגמ' דקאמר
ריש עגלא לפטומא היינו כמפרש ועיין בהריטב"א
בשיטה שנתן הכרח למאי לאו וכו' דלא תקשי
דקארי לה מאי קרי לה ודו"ק.

רש"י ד"ה מכאן ואילך וכו' ושכו עמל ומזון ליכא
וכו' עכ"ל צריך למחוק תיבת ומזון דליכא

למימר גביל לתורא גביל לתורי אלא כעמל אבל
במזון ודאי צריך ליתן וכ"כ הריטב"א בשם שיטה
ע"ש ופשוט וק"ל.

בא"ד למיטרח מחצה שלו שהוא קרן גמור וכו'
עכ"ל נתכוון בזה לתרץ קושית התוס' ד"ה
דאמרי אינשי וכו' דלא אמרי גביל לתורא וכו' אלא
כשיש לו קרן גמור לעצמו שצריך לטרוח אבל
משום טרוח של המלוה לא אמרינן הכי וכן תירץ
הריטב"א ע"ש ודו"ק.

תוס' ד"ה אי וכו' עיין מ"ש מהרש"א ולא ידענא
מאי ק"ל דהא כשנשתתפו לא התנו שום דבר
אלא ההיא סבורה כשנשתתף עמו יטול יותר ע"ז
מקשו שפיר אמאי יטול יותר דהא אפילו כשנשתתף
עמו לא יטול אלא כדמעיקרא וכ"ש לפרש"י
[תקשי.....בה] כשנשתתף גרע מדמעיקרא ולא יטול
כלום משום גביל וכו' וק"ל.

דף ע"ח ע"א ד"ה ר' יוסי בר חנינא וכו' וא"ח
והא שמעינן לה מרישא וכו' עכ"ל

עיין במהרש"א ונ"ל לתרץ דלרבה ל"ק דאיכ"ל דתני
סיפא לדיוקא דדוקא הוחלקה בהם והוחמה בבקעה
חייב לאפוקי מתה כדרכה דפטור, ואי לאו סיפא
הוה מפרשינן ברישא דחייב אפילו מתה כדרכה
משום שנינו אויר כאביי ולהכי קתני סיפא
לאשמועינן דדוקא הוחמה בבקעה והוחלקה בהו
דחייב וזהו המשך דבריהם שכתבו והא דנקט בסיפא
הוחלקה וכו' אלא משום דכפיטור דהר תני הוחמה
וכו' לכך מקשו שפיר דהא מרישא שמעינן ליה
לאביי דתני חיובא משום פטור ואע"ג דלרבה נמי
קשיא פטורא דהוחמה בהו והוחלקה בבקעה והא
אפילו מתה כדרכה פטור והוצרך לשנויי דתני אגב
חיובא וכמ"ש התוס' בסמוך הא כבר תירצו התוס'
תירוצ' אחר, ועוד נראה דתני פטורא לרבותא לכך
לא הקשו התוס' קושיא זו אלא לאביי דלרבה אי"ש
כמ"ש ותני פטורא לרבותא ודו"ק.

שם רש"י ד"ה חייב המשכיר וכו' להוסיף מעות
וכו' או ישכור לו וכו' או יחזיר לו שכרו עכ"ל
עיין בהרא"ש מה שהקשה ע"ז [ועוד יש להקשות
כמ"ש או יחזיר לו שכרו דהא בגמ' פריך לרב אם
יש בדמיה לשכור ישכור דמשמע דהדבר תלוי ביד
השוכר וכמ"ש שם בשיטה בשם הרמב"ן יע"ש
ומלשנו זה דהוא תלוי ביד המשכיר וכן דקדק הטור
כסימן ש"י ע"ש] ונלע"ד ליישב פירש"י רבנמי
איכא פלוגתא דרב ושמואל אי מכלינן קרנא או לא